

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθ. Προτεραιότητας:

Αθήνα, 15-09-2016
Αρ. Πρωτ. 150664/Δ2

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Α΄

ΠΡΟΣ:

- Περιφερειακές Δ/νσεις Εκπ/σης
- Σχολ. Συμβούλους Δ.Ε. (μέσω των Περιφερειακών Δ/νσεων Εκπ/σης)
- Δ/νσεις Δ/θμιας Εκπ/σης
- Γενικά Λύκεια (μέσω των Δ/νσεων Δ/θμιας Εκπ/σης)

Ταχ. Δ/ση: Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 15180 Μαρούσι
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr
Πληροφορίες: Αν. Πασχαλίδου
Τηλέφωνο: 210-3443422

ΚΟΙΝ.:

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής
Πολιτικής
Αν. Τσόχα 36
11521 Αθήνα

ΘΕΜΑ: Οδηγίες για τη διδασκαλία των μαθημάτων Πολιτική Παιδεία και Βασικές Αρχές Κοινωνικών Επιστημών στο Ημερήσιο και Εσπερινό ΓΕΛ για το σχολ. έτος 2016 – 2017

Μετά από σχετική εισήγηση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (πράξη 35/2016 του Δ.Σ) σας αποστέλλουμε τις παρακάτω οδηγίες για το σχολικό έτος 2016-2017 για τη διδασκαλία των παρακάτω μαθημάτων:

1. Πολιτική Παιδεία, (Α΄ Ημερήσιου ΓΕΛ και Β΄ Εσπερινού ΓΕΛ)
2. Πολιτική Παιδεία, (Β΄ Ημερήσιου ΓΕΛ και Γ΄ Εσπερινού ΓΕΛ)
3. Βασικές Αρχές Κοινωνικών Επιστημών, (Β΄ Ημερήσιου ΓΕΛ - Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών και Γ΄ τάξη Εσπερινού ΓΕΛ - Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών)

ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ - Α΄ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΛ

Η Πολιτική Παιδεία έχει κύριο στόχο να προετοιμάσει τους μαθητές για τον ρόλο του ενεργού πολίτη. Ως εκ τούτου, το μάθημα της πολιτικής παιδείας δεν μπορεί να εξαντλείται στην απομνημόνευση γνώσεων σχετικών με την κοινωνία, την οικονομία, την πολιτική. Η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης με την αναγωγή της καθημερινότητας ή/και της επικαιρότητας σε επιστημονική γνώση θα βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν τον ιστορικό και κοινωνικό προσδιορισμό των φαινομένων. Η προσπάθεια διασύνδεσης με τα άλλα γνωστικά αντικείμενα (π.χ. Ιστορία) θα τους βοηθήσει να τοποθετήσουν τον

εαυτό τους και τον κόσμο στον ιστορικό χρόνο και τον κοινωνικό χώρο, να αντιληφθούν τους όρους και τις προϋποθέσεις του κοινωνικού γίνεσθαι. Ο κοινωνικός και πολιτικός γραμματισμός που αναδύεται μέσα από την Πολιτική Παιδεία θα τους εξοπλίσει με εκείνες τις δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας, πληροφόρησης, αλλά και κριτικής προσέγγισης των κοινωνικών φαινομένων, ώστε να αντιληφθούν τα όρια της ατομικής και της συλλογικής τους ευθύνης και να ενταχθούν με κοινωνική ευαισθησία και αλληλεγγύη στη σημερινή κοινωνία.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο εκπαιδευτικός είναι αυτός που θα δημιουργήσει το γόνιμο περιβάλλον το οποίο θα διευκολύνει, θα στηρίζει και θα προωθεί τη μαθησιακή διαδικασία.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται σε τρεις (3) στήλες οι ενότητες, οι ώρες διδασκαλίας και κάποιες γενικές παρατηρήσεις τις οποίες μπορεί να λάβει υπόψη του ο/η διδάσκων/ουσα. **Σε παρένθεση αναφέρονται οι προτεινόμενες ώρες των δραστηριοτήτων, οι οποίες είναι ενδεικτικές και μπορούν οι διδάσκοντες να τις αξιοποιήσουν κατά την κρίση τους.**

Στο τέλος κάθε ενότητας δίνονται ενδεικτικές δραστηριότητες, όπως επίσης και εκπαιδευτικό ή ψηφιακό υλικό από επίσημους φορείς και ιστοσελίδες. Στόχος των δραστηριοτήτων και του υλικού είναι: να συμβάλουν στην πρόκριση της ανακαλυπτικής/διερευνητικής μάθησης, να προτείνουν στους εκπαιδευτικούς να εντάξουν ποικίλες και εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές στο μάθημά τους, να βοηθήσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες να συνδέσουν τις γνώσεις αυτές με την καθημερινότητά τους, να αναδείξουν τη δυνατότητα της επιστημονικής προσέγγισης της πολυσχιδούς κοινωνικής πραγματικότητας. Οι διδάσκοντες μπορούν να αξιοποιήσουν -από το βιβλίο του μαθητή- τους «προ-οργανωτές» των κεφαλαίων όπου θα βρουν χρήσιμες πληροφορίες για τη στοχοθεσία και την ορολογία, αλλά και τις σχετικές «ερωτήσεις-ασκήσεις-εργασίες-δραστηριότητες» που προτείνονται στο τέλος κάθε κεφαλαίου τις οποίες θα μπορούν να προσαρμόζουν στο μαθησιακό προφίλ των μαθητών τους όχι μόνο σε σχέση με τις προηγούμενες γνώσεις που κατέχουν αλλά και σε σχέση με την κοινωνική και πολιτισμική τους ταυτότητα, τις ιδιαιτερότητες και τα ενδιαφέροντα, αλλά και το τοπικό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, καθώς και το σύγχρονο τεχνολογικό πλαίσιο επικοινωνίας και πληροφόρησης. Μπορούν να επιλέξουν ή να δημιουργήσουν οι ίδιοι δραστηριότητες συνεργασίας και επικοινωνίας, ανάληψης πρωτοβουλιών ή συμμετοχής των μαθητών σε κοινωνικές δράσεις. Δραστηριότητες που ενισχύουν την κριτική σκέψη αλλά και την αυτοεκτίμηση των μαθητών, καθώς επίσης και την κουλτούρα συνεργασίας που τόσο λείπει από το σχολείο μας. Το μάθημα της Πολιτικής Παιδείας είναι αυτό που θα βοηθήσει τον μαθητή να συμμετέχει στην αυριανή κοινωνία ως ενεργός πολίτης με όρους ατομικής ευθύνης, κοινωνικής αλληλεγγύης και συλλογικής δράσης.

Διδακτέα ύλη (Περιεχόμενο - Διαχείριση και ενδεικτικός προγραμματισμός)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	Ώρες	Παρατηρήσεις
<p>ΚΕΦ. 1: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ</p> <p>1.1 Άνθρωπος: κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ον</p> <p>1.2 Η πόλις και ο πολίτης</p> <p>1.3 Η πολιτική τέχνη</p> <p>1.5 Η οικονομία</p> <p>1.5.1 Κοινωνία, πολιτεία και οικονομία: αμφίδρομες σχέσεις</p> <p>1.5.2 Από την οικονομία του οίκου στην οικονομία της πόλης</p>	4(+2)	<p>Οι διδάσκοντες προτείνεται να εστιάσουν στην αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμου και κοινωνίας αλλά και στην αλληλεξάρτηση κοινωνίας-οικονομίας-πολιτικής.</p> <p>Το 1.3 προτείνεται να διδαχτεί περιληπτικά.</p>
<p>Οι διδάσκοντες μπορούν να δώσουν κίνητρα για μια δημιουργική ανταλλαγή απόψεων με στόχο την κριτική προσέγγιση στο θέμα της επιβολής της οικονομίας στην πολιτική και την κοινωνία, καθώς επίσης και την ανάγκη για ατομική ευθύνη και συλλογική δράση των πολιτών.</p>		
<p>ΚΕΦ. 2: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ</p> <p>2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης</p> <p>2.1.1 Αγροτική κοινωνία</p> <p>2.1.2 Βιομηχανική κοινωνία</p> <p>2.1.3 Μεταβιομηχανική κοινωνία</p> <p>2.1.4 Η κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης</p> <p>2.2 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας</p>	4(+2)	<p>Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην κοινωνική μεταβολή – το πέρασμα από τη μια μορφή κοινωνικής οργάνωσης στην επόμενη, προϋποθέσεις, αιτίες/συνέπειες.</p>
<p>Οι διδάσκοντες μπορούν να αξιοποιήσουν γραμμικά σχήματα/εννοιολογικούς χάρτες για τη μετάβαση από τη μια κοινωνία στην άλλη με τα βασικά χαρακτηριστικά καθεμιάς. Προτείνεται να δοθεί προσοχή στην ενότητα 2.2 ώστε να μην καταφύγουν οι μαθητές σε επιφανειακές κρίσεις για την ελληνική κοινωνία, αλλά να προσεγγίσουν κριτικά και με τη δέουσα ιστορικότητα τα σημερινά της χαρακτηριστικά.</p>		
<p>ΚΕΦ. 4: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ</p> <p>4.1 Το κύριο οικονομικό πρόβλημα</p> <p>4.1.1 Οι ανάγκες</p> <p>4.1.2 Τα αγαθά - το καταναλωτικό πρότυπο</p> <p>4.2 Οι επιχειρήσεις</p> <p>4.2.1 Οι συντελεστές παραγωγής</p> <p>4.2.2 Το κόστος παραγωγής</p> <p>4.2.3 Η τιμή των αγαθών</p> <p>4.3. Τα νοικοκυριά</p> <p>4.3.1 Το εισόδημα των νοικοκυριών</p> <p>4.3.2 Ο οικογενειακός προϋπολογισμός</p> <p>4.4 Το κράτος ως παραγωγός και ως καταναλωτής</p> <p>4.5 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας</p>	6(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στο δίπολο ανάγκες/πόροι-αγαθά και στη διαμόρφωση του καταναλωτικού προτύπου. Ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης είναι σκόπιμο να δειχθεί αναλυτικά και με παραδείγματα. Επίσης να δοθεί έμφαση στην έννοια του δημόσιου αγαθού. Να μπορούν οι μαθητές να διακρίνουν τους παραγωγικούς συντελεστές και τους τομείς της παραγωγής.</p>

(σε συνδυασμό με 13.6)		
<p>Η ενότητα μπορεί να εμπλουτιστεί με δραστηριότητες που αφορούν τις καταναλωτικές συνήθειες (π.χ. ερωτηματολόγια), τη διαφήμιση και την επίδραση που ασκεί σε αυτές. Επίσης, μπορεί να αναλυθεί η έννοια του δημόσιου αγαθού αξιοποιώντας το παράδειγμα της εκπαίδευσης.</p>		
<p>ΚΕΦ. 5: Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ – Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ 5.4 Η συμπολιτεία – Η Ευρωπαϊκή Ένωση 5.5 Η συμμετοχή του πολίτη: από τον Δήμο μέχρι την παγκόσμια κοινότητα 5.6 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής πολιτείας</p>	3(+2)	Οι μαθητές να προσεγγίσουν την έννοια του ενεργού πολίτη διαχρονικά.
<p>Μπορεί να αξιοποιηθεί ο όρος «πολιτικός αναλφαριθμητισμός» (5.5) για εμβάθυνση και κριτική προσέγγιση.</p>		
<p>ΚΕΦ. 6: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ 6.1 Κοινωνικοποίηση και πολιτικοποίηση 6.2 Φορείς κοινωνικοποίησης / πολιτικοποίησης 6.2.1 Η οικογένεια 6.2.2 Το σχολείο – η εκπαίδευση 6.2.3 Οι παρέες συνομηλίκων 6.2.4 Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας 6.2.5 Τα πολιτικά κόμματα 6.2.6 Ο θεσμός των Μαθητικών Κοινοτήτων 6.3 Ο κοινωνικός έλεγχος</p>	5(+2)	Οι ενότητες 6.2,6.2.1,6.2.2,6.3 & 6.2.5 να διδαχθούν περιληπτικά και ανακεφαλαιωτικά (το περιεχόμενο είναι γνωστό ήδη από την ΚΠΑ της Γ' Γυμν.) Η κοινωνικοποίηση να διδαχθεί συνδυαστικά με την πολιτικοποίηση. Να δοθεί έμφαση στο ρόλο των ΜΜΕ ως φορέα κοινωνικοποίησης.
<p>Προτείνεται ο διδάσκων να αξιοποιήσει τον διδακτικό χρόνο για να υλοποιήσει ενδιαφέρουσες δραστηριότητες (π.χ. τα παιχνίδια – με την έμφυλή τους διάσταση – ή/και τα social media ως φορείς κοινωνικοποίησης. Για το θεσμό των Μαθητικών Κοινοτήτων ενδιαφέρον υλικό από το Ίδρυμα της Βουλής: http://foundation.parliament.gr/central.aspx?sid=11014441114016461453616#</p>		
<p>ΚΕΦ. 7: Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ 7.1 Το αξίωμα του πολίτη: ελεύθερος, υπεύθυνος και ενεργός πολίτης 7.6 Φορολογική συνείδηση 7.7 Κοινωνική ευαισθησία Α) Τα δικαιώματα του παιδιού Β) Τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 7.8 Ο εθελοντισμός 7.10 Ο ψηφιακός πολίτης</p>	5(+2)	Να δοθεί έμφαση στην έννοια του ενεργού πολίτη που συμμετέχει στα κοινά με αίσθηση της ατομικής του ευθύνης αλλά και της κοινωνικής ευαισθησίας και αλληλεγγύης.
<p>Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει κάποιο από τα επιμέρους θέματα και να το προσεγγίσει με τη μέθοδο του project. Ο εθελοντισμός μπορεί επίσης να συνδυαστεί με πρωτοβουλίες των μαθητών. Επίσης, θα μπορούσε να δοθεί ατομική ή ομαδική εργασία σχετική με το θέμα του «ψηφιακού χάσματος».</p>		
<p>ΚΕΦ. 10: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ 10.1 Το επιχειρείν: ο επιχειρηματίας και η επιχείρηση 10.2 Η παραγωγή προϊόντων 10.2.1 Ανταγωνιστικότητα προϊόντων 10.2.2 Εξωστρέφεια των επιχειρήσεων</p>	6(+2)	Να δοθεί έμφαση στην έννοια της καινοτομίας και της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων. Στις ενότητες 10.5, 10.5.1 10.5.2 ο διδάσκων να εστιάσει κυρίως στους

<p>10.3 Η καινοτομία 10.4 Κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων 10.5 Διάκριση των επιχειρήσεων 10.5.1 Η νομική μορφή των επιχειρήσεων 10.5.2 Οι επιχειρήσεις κατά τομέα και κλάδο παραγωγής 10.6. Κοινωνικές και μεικτές επιχειρήσεις Α) Κοινωνική Συνεταιριστική επιχείρηση Β) Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα-ΣΔΙΤ</p>		<p>ορισμούς, ομοιότητες/διαφορές και να επικαιροποιήσει τις μορφές με την προσθήκη των Ι.Κ.Ε. (Ιδιωτικών Κεφαλαιουχικών Εταιρειών) και start up (Νεοφυών) επιχειρήσεων. Το 10.6 περιληπτικά.</p>
<p>Στο κεφάλαιο αυτό μπορούν οι μαθητές με την καθοδήγηση του διδάσκοντα να γνωρίσουν διάφορα προγράμματα νεανικής επιχειρηματικότητας που έχουν υλοποιηθεί από μαθητές και να πειραματιστούν με δικές τους ιδέες υλοποιώντας ένα σχετικό project.</p>		
<p>ΚΕΦ. 11: ΤΟ ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ 11.1. Από τον αντιπραγματισμό στην οικονομία του χρήματος 11.2 Το χρήμα 11.2.1 Ιδιότητες και λειτουργίες του χρήματος 11.2.2 Σύγχρονες μορφές χρήματος 11.3 Οι Τράπεζες 11.3.1 Εμπορικές Τράπεζες, Κεντρική Τράπεζα 11.3.2 Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα 11.4 Αποταμίευση – Καταθέσεις – Δάνεια (σε συνδυασμό με 13.4) 11.5 Το Χρηματιστήριο – Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς</p>	<p>5(+2)</p>	<p>Οι μαθητές/τριες, μετά την ολοκλήρωση του κεφαλαίου, να είναι σε θέση να περιγράψουν, σε γενικές γραμμές, το πιστωτικό σύστημα.</p>
<p>Στο κεφάλαιο αυτό θα μπορούσε ο διδάσκων να αξιοποιήσει με κάποιο τρόπο, ένα παιχνίδι τύπου MONOPOLY για να κάνει πιο ελκυστικό το μάθημα.</p>		
<p>ΚΕΦ. 12: ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ 12.1 Η μετανάστευση 12.1.1 Κατηγορίες και αίτια της μετανάστευσης 12.1.2 Κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες 12.2 Οι πρόσφυγες και η συμφωνία Σένγκεν 12.3 Έλληνες και αλλοδαποί 12.3.1 Η Ελληνική Ιθαγένεια 12.3.2 Απόκτηση και απώλεια Ελληνικής Ιθαγένειας 12.4 Δημοκρατικές αρχές για την κοινωνική συμβίωση 12.4.1 Αλληλεγγύη και δικαιοσύνη 12.4.2 Σεβασμός του «Άλλου» και ανεκτικότητα 12.4.3 Πνεύμα διαλόγου και συνεργασίας 12.4.4 Ειρηνική επίλυση διαφορών (προσώπων, ομάδων, κρατών)</p>	<p>6(+2)</p>	<p>Προτείνεται να τονιστεί η διαχρονικότητα του φαινομένου της μετανάστευσης και η διάκριση των όρων «μετανάστης» και «πρόσφυγας». Να συνδυαστεί με τα νέα δεδομένα της προσφυγικής κρίσης στη χώρα μας (αιτίες/συνέπειες). Οι ενότητες 12.3,12.3.1 & 12.3.2 να διδαχθούν περιληπτικά. Οι διδάσκοντες προτείνεται να συμπληρώσουν το βιβλίο με αναφορά σε θέματα στερεοτύπων και προκαταλήψεων που οδηγούν σε ρατσιστικές συμπεριφορές σε βάρος προσφύγων και μεταναστών.</p>
<p>Να αξιοποιηθεί σε σχετικές δραστηριότητες το πλούσιο υλικό που υπάρχει (φωτογραφικό, ψηφιακό και εκπαιδευτικό υλικό από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ –</p>		

https://www.unhcr.gr/ekpaideysi/ekpaideytiko-yliko.html , τον «Αίσωπο» – ψηφιακά σενάρια(ΙΕΠ): http://aesop.iep.edu.gr/ και άλλους έγκυρους φορείς και συλλογικότητες.		
ΚΕΦ. 13: ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ 13.1 Κοινωνικά προβλήματα 13.1.1 Προσδιορισμός και αίτια 13.1.2 Συνέπειες και αντιμετώπιση 13.2 Φτώχεια, ανεργία 13.3 Το πρόβλημα της βίας 13.3.1 Είδη βίας: ενδοσχολική, ενδοοικογενειακή, αθλητική κτλ. 13.3.2 Αιτίες, επιπτώσεις και αντιμετώπιση της βίας 13.4 Υπερδανεισμός ιδιωτών και δημοσίου 13.5 Υπογεννητικότητα και γήρανση του πληθυσμού 13.6 Αστικοποίηση: Από το χωριό στην πόλη και στην μεγαλούπολη	6(+2)	Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητή η έννοια του κοινωνικού προβλήματος, η σχέση που το συνδέει με τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες κάθε εποχής, κάθε κοινωνίας. Επίσης, να καταδειχθεί η πολλαπλότητα των παραγόντων ώστε να μην καταφεύγουν οι μαθητές σε επιφανειακές κρίσεις για τις αιτίες των κοινωνικών προβλημάτων Οι ενότητες 13.4 και 13.6 να διδαχθούν συνδυαστικά με τις 11.4 & 4.5 αντίστοιχα.
Στα θέματα τα σχετικά με τη βία, οι διδάσκοντες μπορούν να αξιοποιήσουν τις δομές των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων και Γραφεία Αγωγής Υγείας, κ.λπ.), καλώντας ειδικούς για την υλοποίηση βιωματικών δραστηριοτήτων, καθώς επίσης και το πλούσιο υλικό που υπάρχει σε ιστοσελίδες έγκυρων φορέων, όπως π.χ. ο Συνήγορος του Πολίτη – http://www.synigoros.gr/ και του Παιδιού – http://www.0-18.gr/ , το Δίκτυο Πρόληψης και Αντιμετώπισης των φαινομένων Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού – http://stop-bullying.sch.gr/ , κ.ά. http://dschool.edu.gr (ψηφιακό σχολείο)		
Σύνολο ωρών	50 (+20*)	*δραστηριότητες
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ- Β΄ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ		
Διδακτέα ύλη (Περιεχόμενο – Διαχείριση και ενδεικτικός προγραμματισμός)		
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	ώρες	Παρατηρήσεις
ΚΕΦ. 1: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 1.1 Άνθρωπος: κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ον 1.2 Η πόλις και ο πολίτης 1.3 Η πολιτική τέχνη 1.5 Η οικονομία 1.5.1 Κοινωνία, πολιτεία και οικονομία: αμφίδρομες σχέσεις 1.5.2 Από την οικονομία του οίκου στην οικονομία της πόλης	4(+2)	Οι διδάσκοντες θα ήταν καλό να εστιάσουν στην αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμου και κοινωνίας αλλά και στην αλληλεξάρτηση κοινωνίας-οικονομίας-πολιτικής. Το 1.3 να διδαχτεί περιληπτικά.

<p>Οι διδάσκοντες μπορούν να δώσουν κίνητρα για μια δημιουργική ανταλλαγή απόψεων με στόχο την κριτική προσέγγιση στο θέμα της επιβολής της οικονομίας στην πολιτική και την κοινωνία, καθώς επίσης και την ανάγκη για ατομική ευθύνη και συλλογική δράση των πολιτών.</p>		
<p>ΚΕΦ. 2: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ 2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης 2.1.1 Αγροτική κοινωνία 2.1.2 Βιομηχανική κοινωνία 2.1.3 Μεταβιομηχανική κοινωνία 2.1.4 Η κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης 2.2 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας</p>	4(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στην κοινωνική μεταβολή – το πέρασμα από τη μια μορφή κοινωνικής οργάνωσης στην επόμενη- προϋποθέσεις, αιτίες, συνέπειες.</p>
<p>Οι διδάσκοντες θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν γραμμικά σχήματα/ενοσιολογικούς χάρτες για τη μετάβαση από τη μια κοινωνία στην άλλη με τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε μιας. Να δοθεί προσοχή στην ενότητα 2.2 ώστε να μην καταφύγουν οι μαθητές σε επιφανειακές κρίσεις για την ελληνική κοινωνία, αλλά να προσεγγίσουν κριτικά και με τη δέουσα ιστορικότητα τα σημερινά της χαρακτηριστικά.</p>		
<p>ΚΕΦ. 4: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 4.1 Το κύριο οικονομικό πρόβλημα 4.1.1 Οι ανάγκες 4.1.2 Τα αγαθά- το καταναλωτικό πρότυπο 4.2 Οι επιχειρήσεις 4.2.1 Οι συντελεστές παραγωγής 4.2.2 Το κόστος παραγωγής 4.2.3 Η τιμή των αγαθών 4.3. Τα νοικοκυριά 4.3.1 Το εισόδημα των νοικοκυριών 4.3.2 Ο οικογενειακός προϋπολογισμός 4.4 Το κράτος ως παραγωγός και ως καταναλωτής 4.5 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας (σε συνδυασμό με 13.6)</p>	5(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στο δίπολο ανάγκες/πόροι-αγαθά και στη διαμόρφωση του καταναλωτικού προτύπου. Ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης είναι σκόπιμο να δειχθεί αναλυτικά και με παραδείγματα. Επίσης να δοθεί έμφαση στην έννοια του δημόσιου αγαθού. Να μπορούν οι μαθητές να διακρίνουν τους παραγωγικούς συντελεστές και τους τομείς της παραγωγής. Το 4.4 περιληπτικά.</p>
<p>Η ενότητα μπορεί να εμπλουτιστεί με δραστηριότητες που αφορούν τις καταναλωτικές συνήθειες (π.χ. ερωτηματολόγια), τη διαφήμιση και την επίδραση που ασκεί σε αυτές. Επίσης, μπορεί να αναλυθεί η έννοια του δημόσιου αγαθού αξιοποιώντας το παράδειγμα της εκπαίδευσης.</p>		
<p>ΚΕΦ. 6: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ 6.1 Κοινωνικοποίηση και πολιτικοποίηση 6.2.4 Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας 6.3 Ο κοινωνικός έλεγχος</p>	3(+2)	<p>Η κοινωνικοποίηση να διδαχτεί ανακεφαλαιωτικά και συνδυαστικά με την πολιτικοποίηση. Να δοθεί έμφαση στο ρόλο των ΜΜΕ ως φορέα κοινωνικοποίησης</p>
<p>Ο διδάσκων θα μπορούσε να αξιοποιήσει το διδακτικό χρόνο για να υλοποιήσει ενδιαφέρουσες δραστηριότητες (π.χ. τα παιχνίδια (με την έμφυλή τους διάσταση) ή τα social media ως φορείς κοινωνικοποίησης. Για το θεσμό των Μαθητικών Κοινοτήτων ενδιαφέρον υλικό από το Ίδρυμα της Βουλής: http://foundation.parliament.gr/central.aspx?sld=11014441114016461453616#</p>		
<p>ΚΕΦ. 7: Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΣ</p>	5(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στην έννοια του</p>

<p>ΠΟΛΙΤΗΣ</p> <p>7.1 Το αξίωμα του πολίτη: ελεύθερος, υπεύθυνος και ενεργός πολίτης</p> <p>7.6 Φορολογική συνείδηση</p> <p>7.7 Κοινωνική ευαισθησία</p> <p>A)Τα δικαιώματα του παιδιού</p> <p>B) Τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία</p> <p>7.8 Ο εθελοντισμός</p> <p>7.10 Ο ψηφιακός πολίτης</p>		<p>ενεργού πολίτη που συμμετέχει στα κοινά με αίσθηση της ατομικής του ευθύνης αλλά και της κοινωνικής ευαισθησίας και αλληλεγγύης.</p>
<p>Μπορεί ο εκπαιδευτικός να επιλέξει κάποιο από τα επιμέρους θέματα και να το προσεγγίσει με τη μέθοδο του project. Ο εθελοντισμός μπορεί να συνδυαστεί με πρωτοβουλίες των μαθητών. Επίσης, θα μπορούσε να δοθεί ατομική ή ομαδική εργασία σχετική με το θέμα του «ψηφιακού χάσματος».</p>		
<p>ΚΕΦ. 10: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ</p> <p>10.1 Το επιχειρείν: ο επιχειρηματίας και η επιχείρηση</p> <p>10.2 Η παραγωγή προϊόντων</p> <p>10.2.1 Ανταγωνιστικότητα προϊόντων</p> <p>10.3 Η καινοτομία</p> <p>10.4 Η κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων</p>	<p>3(+2)</p>	<p>Οι ενότητες 10.3 και 10.4 να διδαχτούν περιληπτικά.</p>
<p>Στο κεφ. αυτό μπορούν οι μαθητές με την καθοδήγηση του διδάσκοντα να γνωρίσουν διάφορα προγράμματα νεανικής επιχειρηματικότητας που έχουν υλοποιηθεί από μαθητές και να πειραματιστούν με δικές τους ιδέες υλοποιώντας ένα σχετικό project.</p>		
<p>ΚΕΦ. 12: ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ</p> <p>12.1 Η μετανάστευση</p> <p>12.1.1 Κατηγορίες και αίτια της μετανάστευσης</p> <p>12.1.2 Κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες</p> <p>12.4 Δημοκρατικές αρχές για την κοινωνική συμβίωση</p> <p>12.4.1 Αλληλεγγύη και δικαιοσύνη</p> <p>12.4.2 Σεβασμός του «Άλλου» και ανεκτικότητα</p> <p>12.4.3 Πνεύμα διαλόγου και συνεργασίας</p> <p>12.4.4 Ειρηνική επίλυση διαφορών (προσώπων, ομάδων, κρατών)</p>	<p>4(+2)</p>	<p>Να τονιστεί η διαχρονικότητα του φαινομένου της μετανάστευσης και η διάκριση των όρων «μετανάστης» και «πρόσφυγας». Να συνδυαστεί με τα νέα δεδομένα της προσφυγικής κρίσης στη χώρα μας (αιτίες/συνέπειες). Οι διδάσκοντες προτείνεται να συμπληρώσουν το βιβλίο με αναφορά θέματα στερεοτύπων και προκαταλήψεων που οδηγούν σε ρατσιστικές συμπεριφορές σε βάρος προσφύγων και μεταναστών.</p>
<p>Να αξιοποιηθεί με σχετικές δραστηριότητες το πλούσιο υλικό που υπάρχει (φωτογραφικό, ψηφιακό και εκπαιδευτικό υλικό από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ – https://www.unhcr.gr/ekpaideysi/ekpaideytiko-yliko.html, τον «Αίσωπο» – ψηφιακά σενάρια(ΙΕΠ): http://aesop.iep.edu.gr/ και άλλους έγκυρους φορείς και συλλογικότητες.</p>		

<p>ΚΕΦ. 13: ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ</p> <p>13.1 Κοινωνικά προβλήματα</p> <p>13.1.1 Προσδιορισμός και αίτια</p> <p>13.1.2 Συνέπειες και αντιμετώπιση</p> <p>13.2 Φτώχεια, ανεργία</p> <p>13.3 Το πρόβλημα της βίας</p> <p>13.3.1 Είδη βίας: ενδοσχολική, ενδοοικογενειακή, αθλητική κτλ.</p> <p>13.3.2 Αιτίες, επιπτώσεις και αντιμετώπιση της βίας</p>	4(+2)	Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητή η έννοια του κοινωνικού προβλήματος, η σχέση που το συνδέει με τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες κάθε εποχής, κάθε κοινωνίας. Επίσης, να καταδειχθεί η πολλαπλότητα των παραγόντων ώστε να μην καταφεύγουν οι μαθητές σε επιφανειακές κρίσεις για τις αιτίες των κοινωνικών προβλημάτων.
<p>Στα θέματα τα σχετικά με τη βία, οι διδάσκοντες μπορούν να αξιοποιήσουν τις δομές των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων και Γραφεία Αγωγής Υγείας κ.λπ.), καλώντας ειδικούς για την υλοποίηση βιωματικών δραστηριοτήτων, καθώς επίσης και το πλούσιο υλικό που υπάρχει σε ιστοσελίδες έγκυρων φορέων, όπως π.χ. ο Συνήγορος του Πολίτη – http://www.synigoros.gr/ και του Παιδιού – http://www.0-18.gr/, το Δίκτυο Πρόληψης και Αντιμετώπισης των φαινομένων Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού – http://stop-bullying.sch.gr/, κ.ά. http://dschool.edu.gr (ψηφιακό σχολείο)</p>		
Σύνολο ωρών	32(+16*)	*Δραστηριότητες

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ – Β΄ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΛ

Η Πολιτική Παιδεία έχει κύριο στόχο να προετοιμάσει τους μαθητές για το ρόλο του ενεργού πολίτη. Ως εκ τούτου, το μάθημα της πολιτικής παιδείας δεν μπορεί να εξαντλείται στην απομνημόνευση γνώσεων σχετικών με την κοινωνία, την οικονομία, την πολιτική. Η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης με την αναγωγή της καθημερινότητας ή/και της επικαιρότητας σε επιστημονική γνώση θα βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν τον ιστορικό και κοινωνικό προσδιορισμό των φαινομένων. Η προσπάθεια διασύνδεσης με τα άλλα γνωστικά αντικείμενα (π.χ. Ιστορία) θα τους βοηθήσει να τοποθετήσουν τον εαυτό τους και τον κόσμο στον ιστορικό χρόνο και τον κοινωνικό χώρο, να αντιληφθούν τους όρους και τις προϋποθέσεις του κοινωνικού γίνεσθαι. Ο κοινωνικός και πολιτικός γραμματισμός που αναδύεται μέσα από την Πολιτική Παιδεία θα τους εξοπλίσει με εκείνες τις δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας, πληροφόρησης, αλλά και κριτικής προσέγγισης των κοινωνικών φαινομένων, ώστε να αντιληφθούν τα όρια της ατομικής και της συλλογικής τους ευθύνης και να ενταχθούν με κοινωνική ευαισθησία και αλληλεγγύη στη σημερινή κοινωνία.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο εκπαιδευτικός είναι αυτός που θα δημιουργήσει το γόνιμο περιβάλλον το οποίο θα διευκολύνει, θα στηρίζει και θα προωθεί τη μαθησιακή διαδικασία.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται σε τρεις (3) στήλες οι ενότητες, οι ώρες διδασκαλίας και κάποιες γενικές παρατηρήσεις τις οποίες μπορεί να λάβει υπόψη του ο/η διδάσκων/ουσα. **Σε παρένθεση αναφέρονται οι προτεινόμενες ώρες των δραστηριοτήτων, οι οποίες είναι ενδεικτικές και μπορούν οι διδάσκοντες να τις αξιοποιήσουν κατά την κρίση τους.**

Στο τέλος κάθε ενότητας δίνονται ενδεικτικές δραστηριότητες, όπως επίσης και εκπαιδευτικό ή ψηφιακό υλικό από επίσημους φορείς και ιστοσελίδες. Στόχος των δραστηριοτήτων και του υλικού είναι: να συμβάλουν στην πρόκριση της ανακαλυπτικής/διερευνητικής μάθησης, να προτείνουν στους εκπαιδευτικούς να εντάξουν ποικίλες και εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές στο μάθημά τους, να βοηθήσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες να συνδέσουν τις γνώσεις αυτές με την καθημερινότητά τους, να αναδείξουν τη δυνατότητα της επιστημονικής προσέγγισης της πολυσχιδούς κοινωνικής πραγματικότητας. Οι διδάσκοντες μπορούν να αξιοποιήσουν -από το βιβλίο του μαθητή- τους «προ-οργανωτές» των κεφαλαίων όπου θα βρουν χρήσιμες πληροφορίες για τη στοχοθεσία και την ορολογία, αλλά και τις σχετικές «ερωτήσεις-ασκήσεις-εργασίες-δραστηριότητες» που προτείνονται στο τέλος κάθε κεφαλαίου τις οποίες θα μπορούν να προσαρμόζουν στο μαθησιακό προφίλ των μαθητών τους όχι μόνο σε σχέση με τις προηγούμενες γνώσεις που κατέχουν αλλά και σε σχέση με την κοινωνική και πολιτισμική τους ταυτότητα, τις ιδιαιτερότητες και τα ενδιαφέροντα, αλλά και το τοπικό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, καθώς και το σύγχρονο τεχνολογικό πλαίσιο επικοινωνίας και πληροφόρησης. Μπορούν να επιλέξουν ή να δημιουργήσουν οι ίδιοι δραστηριότητες συνεργασίας και επικοινωνίας, ανάληψης πρωτοβουλιών ή συμμετοχής των μαθητών σε κοινωνικές δράσεις. Δραστηριότητες που ενισχύουν την κριτική σκέψη αλλά και την αυτοεκτίμηση των μαθητών, καθώς επίσης και την κουλτούρα συνεργασίας που τόσο λείπει από το σχολείο μας. Το μάθημα της Πολιτικής Παιδείας είναι αυτό που θα βοηθήσει τον μαθητή να συμμετέχει στην αυριανή κοινωνία ως ενεργός πολίτης με όρους ατομικής ευθύνης, κοινωνικής αλληλεγγύης και συλλογικής δράσης.

Διδακτέα ύλη (Περιεχόμενο – Διαχείριση και ενδεικτικός προγραμματισμός)		
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	Ώρες	Παρατηρήσεις
<p>ΚΕΦ. 1: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ</p> <p>A. Η ένταξη του ατόμου στην κοινωνία</p> <p>1.1 Η κοινωνικοποίηση του ατόμου</p> <p>1.2.2 Ο ρόλος του ατόμου στη διαδικασία κοινωνικοποίησής του(μηχανισμοί)</p> <p>1.3.2 Διαφοροποίηση των αξιών στον χώρο και στον χρόνο</p> <p>1.4 Οι κοινωνικοί κανόνες</p> <p>1.4.1 Έννοια, κατηγορίες</p> <p>1.5 Ο κοινωνικός έλεγχος – Μορφές κοινωνικού ελέγχου</p>	4(+2)	<p>Τα θέματα που πραγματεύεται η ενότητα αυτή (A) είναι ήδη γνωστά. Να διδαχτούν περιληπτικά και ανακεφαλαιωτικά οι ενότητες 1.1 και 1.5. Να δοθεί έμφαση στους μηχανισμούς κοινωνικοποίησης 1.2.2 (μίμηση, συστάσεις, έλεγχος). Οι διδάσκοντες να αξιοποιήσουν τον επιπλέον διαθέσιμο χρόνο(2ώρες) για βιωματικές ή/και ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες.</p>
<p>Ενδεικτικές δραστηριότητες που μπορούν να υλοποιηθούν στην ενότητα αυτή: προβολή υλικού από την εκπαιδευτική τηλεόραση για τις ομάδες συνομηλίκων, διατύπωση & επεξεργασία κοινωνικών κανόνων στο πλαίσιο της τάξης/σχολείου – παιδαγωγικό συμβόλαιο.</p>		
<p>B. Η αποκλίνουσα συμπεριφορά</p> <p>1.6 Αποκλίνουσα συμπεριφορά</p> <p>1.6.1 Παράβαση και έγκλημα</p> <p>1.6.2 Η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών ως αποκλίνουσα συμπεριφορά</p> <p>1.7 Το έγκλημα ως κοινωνικό φαινόμενο</p> <p>1.7.1 Τύποι εγκλημάτων</p> <p>1.7.2 Νεανική παραβατικότητα – εγκληματικότητα</p> <p>1.8 Σύγχρονες μορφές εγκλημάτων</p> <p>1.8.1 Ηλεκτρονικό έγκλημα</p> <p>1.8.2 Τρομοκρατία</p> <p>1.9 Πρόληψη και κυρώσεις στην αποκλίνουσα συμπεριφορά</p> <p>1.9.1 Πρόληψη αποκλίνουσας συμπεριφοράς</p> <p>1.9.2 Κυρώσεις στην αποκλίνουσα συμπεριφορά</p>	5(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στην κατανόηση της κοινωνικής κατασκευής του εγκλήματος και της θεωρίας του στιγματισμού. Για το 1.6.2 θα μπορούσαν να δοθούν ατομικές ή ομαδικές εργασίες σχετικές με το θέμα και να αξιοποιηθούν οι σχετικές δομές των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων και Γραφεία Αγωγής Υγείας) για να υλοποιήσουν ανάλογες δραστηριότητες. Να δοθεί προσοχή στο 1.7 «Το έγκλημα ως κοινωνικό φαινόμενο» και στη διατύπωση για τη θεωρία που αξιολογεί τον βιολογικό παράγοντα ως γενεσιουργό παράγοντα εγκληματικής συμπεριφοράς. Να τονιστεί ότι ναι μεν εμφανίστηκε ιστορικά η θεωρία αυτή – με αναφορά και</p>

		<p>στους λόγους για τους οποίους εμφανίστηκε τότε – αλλά βεβαίως δεν διαθέτει καμία επιστημονική εγκυρότητα. Στην ενότητα 1.7.2. να επισημανθεί ο όρος «παραβατικότητα» και να διακριθεί από τον όρο «εγκληματικότητα». Οι ενότητες 1.9,1.9.1 να διδαχθούν περιληπτικά με έμφαση στη σπουδαιότητα της «πρόληψης» έναντι της «κύρωσης».</p>
<p>Ενδεικτικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν στην ενότητα αυτή: εργασία ατομική ή ομαδική σχετική με τις εξαρτησιογόνες ουσίες, πρόσκληση υπευθύνων Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων και Γραφείων Αγωγής Υγείας των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για να υλοποιήσουν σχετικές δραστηριότητες, ομαδικά παιχνίδια με δραστηριότητες πρόληψης εγκληματικών συμπεριφορών. Υλικό από Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων- http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=110I444I1140I646I453616#, το ΙΕΠ – Αίσωπος http://aesop.iep.edu.gr/</p>		
<p>ΚΕΦ. 2: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ 2.1 Το Α.Ε.Π. και η οικονομική ευημερία 2.2 Ο ιδιωτικός και ο δημόσιος τομέας 2.3 Ο ρόλος του κράτους στην οικονομία 2.4 Ο κρατικός προϋπολογισμός 2.4.1 Δημόσια Έσοδα 2.4.2 Δημόσιες Δαπάνες 2.5 Ισοζύγιο: Πλεονασματικό ή Ελλειμματικό 2.6 Δημόσιος Δανεισμός</p>	4(+2)	<p>Η ενότητα 2.6 προτείνεται να διδαχτεί περιληπτικά (υπάρχει και στην Π.Π. Α΄ Λυκείου ενότητα 13.4). Στόχος είναι οι μαθητές να γνωρίζουν τις έννοιες των Εθνικών Λογαριασμών και τη χρησιμότητά τους καθώς επίσης και τις διακρίσεις του Προϋπολογισμού.</p>
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι διδάσκοντες να αξιοποιήσουν τα στοιχεία της οικονομικής κρίσης και να τα συνδυάσουν με τα δεδομένα της ελληνικής οικονομίας. Επίσης, θα μπορούσαν να αξιολογήσουν τις υπηρεσίες που μπορούν ή πρέπει να είναι δημόσιες και γιατί.</p>		
<p>ΚΕΦ. 3: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ 3.3 Το πολίτευμα της Ελλάδας 3.4 Εκλογές και εκλογικά συστήματα</p>	2(+2)	<p>Στόχος είναι όλοι οι μαθητές να γνωρίζουν το πολίτευμα της Ελλάδας και να μπορούν να το διακρίνουν από άλλες μορφές δημοκρατικών πολιτευμάτων. Τα εκλογικά συστήματα μπορούν να συνδυαστούν με τη συζήτηση για τον νέο εκλογικό νόμο και την ψήφο στα 17.</p>

<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι διδάσκοντες να χρησιμοποιήσουν την τεχνική του debate για τα εκλογικά συστήματα αλλά και για την επικείμενη ψήφο στα 17. Επίσης, θα μπορούσαν να γνωρίσουν μεθοδολογικά εργαλεία, όπως π.χ. η δημοσκόπηση.</p>		
<p>ΚΕΦ. 4: Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ 4.1 Η νομοθετική λειτουργία 4.2 Η εκτελεστική λειτουργία 4.2.1 Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας 4.2.2 Η κυβέρνηση 4.2.4 Ανεξάρτητες διοικητικές αρχές 4.3 Η δικαστική λειτουργία</p>	<p>4 (+2)</p>	<p>Οι ενότητες 4.1,4.2,4.2.1 & 4.2.2 προτείνεται να διδαχτούν περιληπτικά και ανακεφαλαιωτικά. Στο 4.3 να δοθεί έμφαση στη διάκριση των δικαστηρίων και τα ένδικα μέσα.</p>
<p>Στην ενότητα αυτή οι μαθητές μπορούν να γνωρίσουν τις ιστοσελίδες του Συνηγόρου του Πολίτη και του Παιδιού και να αντλήσουν υλικό και δραστηριότητες. Επίσης, θα μπορούσαν να υλοποιήσουν εργασίες σχετικές με τις Ανεξάρτητες Αρχές και τις βασικές τους λειτουργίες (π.χ. Συνήγορος του Παιδιού και του Πολίτη) http://www.0-18.gr/ & http://www.synigoros.gr/</p>		
<p>ΚΕΦ. 5: ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΗ 5.4.2 Η Δημόσια διαβούλευση – Ο πολίτης συμπαραγωγός της δημόσιας διοίκησης 5.4.3 Ηλεκτρονική διακυβέρνηση 5.4.4 Πρόγραμμα «Διαύγεια» 5.4.5 Κέντρα εξυπηρέτησης πολιτών 5.6 Το φαινόμενο της διαφθοράς 5.6.1 Έννοια και συνέπειες 5.6.2 Φορείς και μέσα αντιμετώπισης</p>	<p>3(+2)</p>	<p>Προτείνεται ο διδάσκων να εστιάσει στους θεσμούς της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και της διαφθοράς.</p>
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι μαθητές να ασκηθούν στην αναζήτηση περιεχομένου από τις ιστοσελίδες αυτές και να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν http://www.opengov.gr/ & https://diavgeia.gov.gr/</p>		
<p>ΚΕΦ. 6: ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ 6.1 Το δίκαιο 6.2 Κανόνες ηθικής και κανόνες δικαίου: η διαφορά 6.3 Ερμηνεία και ιεράρχηση των κανόνων δικαίου 6.4 Υποκείμενα δικαίου 6.4.1 Τα Φυσικά Πρόσωπα – προστασία της προσωπικότητας 6.4.2 Τα Νομικά Πρόσωπα – το σωματείο 6.5 Εμπράγματα σχέσεις – Οι σχέσεις μας με τα πράγματα 6.6 Οικογενειακές σχέσεις – Οικογενειακό δίκαιο 6.7 Κληρονομικές σχέσεις – Κληρονομικό δίκαιο</p>	<p>4(+2)</p>	<p>Τα 6.1, 6.3 και 6.5 να διδαχτούν περιληπτικά. Οι μαθητές καλό είναι να γνωρίσουν τον ιστορικό και κοινωνικό προσδιορισμό του δικαίου, τις βασικές διακρίσεις του, την έννοια του φυσικού και νομικού προσώπου.</p>
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι διδάσκοντες να οργανώσουν προσομοίωση δίκης ή δικαστηρίου κατανέμοντας τους διάφορους ρόλους στους μαθητές. Επίσης, θα μπορούσε να δοθεί στους μαθητές</p>		

<p>ως ατομική ή ομαδική εργασία ένα γλωσσάρι όρων σχετικών με το δίκαιο (π.χ. αντίδικος, υπόδικος, διάδικος, κατηγορούμενος, δικαστής κ.λπ.). Ο διδάσκων μπορεί να αξιοποιήσει μεθοδολογικά τους εννοιολογικούς χάρτες (mind maps, c-map tools) για να γίνουν περισσότερο εύληπτες οι διακρίσεις, καθώς επίσης και το σχεδιάγραμμα της σελ. 93. Επίσης, θα μπορούσε η εισαγωγή (6.1) να συνδυαστεί με το δίπολο νόμιμο/ηθικό και την αναφορά στην Αντιγόνη. Σχετικό εκπαιδευτικό υλικό από το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων http://foundation.parliament.gr/central.aspx?sld=110I444I1140I646I453616# (κανόνες και νόμοι στην καθημερινή μας ζωή).</p>		
<p>ΚΕΦ. 7: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 7.1 Οι παραγωγικές δυνατότητες της χώρας 7.1.1 Το ανθρώπινο δυναμικό 7.1.2 Οι φυσικοί πόροι 7.2 Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας 7.2.1 Η γεωργία 7.2.2 Ο τουρισμός 7.2.3 Η ναυτιλία 7.2.4 Η ενέργεια 7.2.5 Άλλοι τομείς: τρόφιμα, φάρμακα κτλ. 7.3 Από την οικονομία της κατανάλωσης στην οικονομία της παραγωγής</p>	3(+2)	<p>Οι ενότητες 7.2, 7.2.1, 7.2.2, 7.2.3, 7.2.4 & 7.2.5 να διδαχτούν περιληπτικά και να επιλέξει ο/η διδάσκων/ουσα να εστιάσει σε εκείνα τα στοιχεία τα οποία σχετίζονται με τις ιδιαίτερες συνθήκες της περιοχής ή τα οποία θεωρεί ότι ενδιαφέρουν περισσότερο τους/τις μαθητές/τριες.</p>
<p>Η ενότητα αυτή θα μπορούσε να συνδεθεί με τις οικονομικές συνθήκες της τοπικής κοινωνίας και οι μαθητές να εξετάσουν τα δεδομένα της περιοχής τους, να τα συνδυάσουν με τις γνώσεις από την συγκεκριμένη ενότητα και να αναδείξουν τις ιδιαιτερότητες και τις δυνατότητες της περιοχής τους.</p>		
<p>ΚΕΦ. 8: ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε. 8.4 Ευρωπαίος πολίτης 8.6 Πολιτισμικά χαρακτηριστικά της Ε.Ε 8.7 Το μέλλον της Ε.Ε.</p>	3(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στην ιδιότητα του Ευρωπαίου πολίτη και στο είδος των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν.</p>
<p>Θα μπορούσαν οι μαθητές να υλοποιήσουν δραστηριότητες, εκπαιδευτικό υλικό και παιχνίδια που υπάρχουν στις ιστοσελίδες της ΕΕ. Επίσης θα μπορούσε ο/η διδάσκων/ουσα να συζητήσει με τους μαθητές τα νέα δεδομένα (κρίση, δεσμεύσεις και πολιτικές, αμφισβήτηση ευρωπαϊκού ιδεώδους, Brexit, κ.λπ.) αξιοποιώντας εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές, όπως π.χ. το debate. Ενδεικτικές ιστοσελίδες: Εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση (Η Γωνιά του Εκπαιδευτικού): http://europa.eu/teachers-corner/index_el.htm, Παιχνίδια γνώσεων για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Η Γωνιά του Παιδιού): http://europa.eu/kids-corner/index_el.htm, Οδηγός ευρωπαϊκών ευκαιριών για εκπαιδευτικούς / σχολεία / μαθητές σχετικά με την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό: http://bookshop.europa.eu/en/erasmus--pbNC0213222/?pgid=Iq1Ekni0.1ISR00OK4MycO9B0000VUvAqrtL;sid=eXq4qj-9V9q4qmuDlmlmDV2YNBmm2HLeZwg=?CatalogCategoryID=tgUKABst4kkAAAEjJ5EY4e5L http://dschool.edu.gr (ψηφιακό σχολείο)</p>		
Σύνολο ωρών	32(+18*)	*δραστηριότητες

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ Γ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Διδακτέα ύλη (Περιεχόμενο – Διαχείριση και ενδεικτικός προγραμματισμός)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	Ώρες	Παρατηρήσεις
<p>ΚΕΦ. 1: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ A. Η ένταξη του ατόμου στην κοινωνία 1.1 Η κοινωνικοποίηση του ατόμου 1.2.2 Ο ρόλος του ατόμου στη διαδικασία κοινωνικοποίησής του(μηχανισμοί)</p>	2(+2)	<p>Τα θέματα που πραγματεύεται η ενότητα αυτή (A) είναι ήδη γνωστά. Προτείνεται να διδαχτεί περιληπτικά και ανακεφαλαιωτικά η ενότητα 1.1. Να δοθεί έμφαση στους μηχανισμούς κοινωνικοποίησης 1.2.2 (μίμηση, συστάσεις, έλεγχος). Οι διδάσκοντες μπορούν να αξιοποιήσουν τον επιπλέον διαθέσιμο χρόνο (2ώρες) για βιωματικές ή/και ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες.</p>
<p>Ενδεικτικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν στην ενότητα αυτή: προβολή υλικού από την εκπαιδευτική τηλεόραση για τις ομάδες συνομηλίκων, διατύπωση & επεξεργασία κοινωνικών κανόνων στο πλαίσιο της τάξης/σχολείου – παιδαγωγικό συμβόλαιο.</p>		
<p>B. Η αποκλίνουσα συμπεριφορά 1.6 Αποκλίνουσα συμπεριφορά 1.6.1 Παράβαση και έγκλημα 1.6.2 Η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών ως αποκλίνουσα συμπεριφορά 1.7 Το έγκλημα ως κοινωνικό φαινόμενο 1.7.1 Τύποι εγκλημάτων 1.7.2 Νεανική παραβατικότητα – εγκληματικότητα 1.9 Πρόληψη και κυρώσεις στην αποκλίνουσα συμπεριφορά 1.9.1 Πρόληψη αποκλίνουσας συμπεριφοράς 1.9.2 Κυρώσεις στην αποκλίνουσα συμπεριφορά</p>	4(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στην κατανόηση της κοινωνικής κατασκευής του εγκλήματος και της θεωρίας του στιγματισμού. Για το 1.6.2 θα μπορούσαν να δοθούν ατομικές ή ομαδικές εργασίες σχετικές με το θέμα και να αξιοποιηθούν οι σχετικές δομές των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων και Γραφεία Αγωγής Υγείας) για να υλοποιήσουν ανάλογες δραστηριότητες. Να δοθεί προσοχή στο 1.7 «Το έγκλημα ως κοινωνικό φαινόμενο» και στη διατύπωση για τη θεωρία που αξιολογεί τον βιολογικό</p>

		<p>παράγοντα ως γενεσιουργό παράγοντα εγκληματικής συμπεριφοράς. Να τονιστεί ότι ναι μεν εμφανίστηκε ιστορικά η θεωρία αυτή – με αναφορά και στους λόγους για τους οποίους εμφανίστηκε τότε – αλλά βεβαίως δεν διαθέτει καμία επιστημονική εγκυρότητα. Στην ενότητα 1.7.2. να επισημανθεί ο όρος «παραβατικότητα» και να διακριθεί από τον όρο «εγκληματικότητα». Οι ενότητες 1.9,1.9.1 να διδαχτούν περιληπτικά με έμφαση στη σπουδαιότητα της «πρόληψης» έναντι της «κύρωσης».</p>
<p>Ενδεικτικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν στην ενότητα αυτή: εργασία ατομική ή ομαδική σχετική με τις εξαρτησιογόνες ουσίες, πρόσκληση υπευθύνων Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων και Γραφείων Αγωγής Υγείας των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για να υλοποιήσουν σχετικές δραστηριότητες, ομαδικά παιχνίδια με δραστηριότητες πρόληψης εγκληματικών συμπεριφορών. Υλικό από το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων – http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=11014441114016461453616#, το ΙΕΠ – Αίσωπος http://aesop.iep.edu.gr/</p>		
<p>ΚΕΦ. 2: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ 2.1 Το Α.Ε.Π. και η οικονομική ευημερία 2.2 Ο ιδιωτικός και ο δημόσιος τομέας 2.3 Ο ρόλος του κράτους στην οικονομία 2.4 Ο κρατικός προϋπολογισμός 2.4.1 Δημόσια Έσοδα 2.4.2 Δημόσιες Δαπάνες</p>	3(+2)	<p>Οι μαθητές θα πρέπει να γνωρίζουν τις έννοιες των Εθνικών Λογαριασμών και τη χρησιμότητά τους, καθώς επίσης και τις διακρίσεις του Προϋπολογισμού.</p>
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι διδάσκοντες να αξιοποιήσουν τα στοιχεία της οικονομικής κρίσης και να τα συνδυάσουν με τα δεδομένα της ελληνικής οικονομίας. Επίσης, θα μπορούσαν να αξιολογήσουν τις υπηρεσίες που μπορούν ή πρέπει να είναι δημόσιες και γιατί.</p>		
<p>ΚΕΦ. 3: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ 3.3 Το πολίτευμα της Ελλάδας 3.4 Εκλογές και εκλογικά συστήματα</p>	2(+2)	<p>Στόχος είναι όλοι οι μαθητές να γνωρίζουν το πολίτευμα της Ελλάδας και να μπορούν να το διακρίνουν από άλλες μορφές δημοκρατικών πολιτευμάτων. Τα εκλογικά συστήματα μπορούν να συνδυαστούν με τη συζήτηση για τον νέο εκλογικό</p>

		νόμο και την ψήφο στα 17.
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι διδάσκοντες να χρησιμοποιήσουν την τεχνική του debate για τα εκλογικά συστήματα και για την επικείμενη ψήφο στα 17. Επίσης, θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν μεθοδολογικά εργαλεία, όπως π.χ. η δημοσκόπηση.</p>		
ΚΕΦ. 4: Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ 4.2.4 Ανεξάρτητες διοικητικές αρχές	1 (+2)	
<p>Στην ενότητα αυτή οι μαθητές μπορούν να γνωρίσουν τις ιστοσελίδες του Συνηγόρου του Πολίτη και του Παιδιού και να αντλήσουν υλικό και δραστηριότητες. Επίσης, θα μπορούσαν να υλοποιήσουν εργασίες σχετικές με τις Ανεξάρτητες Αρχές και τις βασικές τους λειτουργίες (π.χ. Συνήγορος του Παιδιού και του Πολίτη) http://www.0-18.gr/ & http://www.synigoros.gr/</p>		
ΚΕΦ. 5: ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΗ 5.4.2 Η Δημόσια διαβούλευση – Ο πολίτης συμπαγωγός της δημόσιας διοίκησης 5.4.3 Ηλεκτρονική διακυβέρνηση 5.4.4 Πρόγραμμα «Διαύγεια» 5.6 Το φαινόμενο της διαφθοράς 5.6.1 Έννοια και συνέπειες 5.6.2 Φορείς και μέσα αντιμετώπισης	2(+2)	Προτείνεται ο διδάσκων να εστιάσει στους θεσμούς της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και της διαφθοράς.
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι μαθητές να ασκηθούν στην αναζήτηση περιεχομένου από τις ιστοσελίδες αυτές και να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν http://www.opengov.gr/ & https://diavgeia.gov.gr/</p>		
ΚΕΦ. 6: ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ 6.1 Το δίκαιο 6.2 Κανόνες ηθικής και κανόνες δικαίου: η διαφορά 6.3 Ερμηνεία και ιεράρχηση των κανόνων δικαίου 6.4 Υποκείμενα δικαίου 6.4.1 Τα Φυσικά Πρόσωπα – προστασία της προσωπικότητας 6.4.2 Τα Νομικά Πρόσωπα – το σωματείο 6.5 Εμπράγματα σχέσεις – Οι σχέσεις μας με τα πράγματα 6.6 Οικογενειακές σχέσεις – Οικογενειακό δίκαιο 6.7 Κληρονομικές σχέσεις – Κληρονομικό δίκαιο	4(+2)	Τα 6.1, 6.2, 6.3 & 6.5 να διδαχτούν περιληπτικά. Οι μαθητές καλό είναι να γνωρίσουν τον ιστορικό και κοινωνικό προσδιορισμό του δικαίου, τις βασικές διακρίσεις του, την έννοια του φυσικού και νομικού προσώπου.
<p>Στην ενότητα αυτή θα μπορούσαν οι διδάσκοντες να οργανώσουν προσομοίωση δίκης ή δικαστηρίου κατανέμοντας τους διάφορους ρόλους στους μαθητές. Επίσης, θα μπορούσε να δοθεί στους μαθητές ως ατομική ή ομαδική εργασία ένα γλωσσάρι όρων σχετικών με το δίκαιο (π.χ. αντίδικος, υπόδικος, διάδικος, κατηγορούμενος, δικαστής, κλπ). Ο διδάσκων μπορεί να αξιοποιήσει μεθοδολογικά τους εννοιολογικούς χάρτες (mind maps, c-map tools) για να γίνουν περισσότερο εύληπτες οι διακρίσεις,</p>		

<p>καθώς επίσης και το σχεδιάγραμμα της σελ. 93. Επίσης, θα μπορούσε η εισαγωγή (6.1) να συνδυαστεί με το δίπολο νόμιμο/ηθικό και την αναφορά στην Αντιγόνη Σχετικό εκπαιδευτικό υλικό από το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων http://foundation.parliament.gr/central.aspx?slid=11014441114016461453616# (κανόνες και νόμοι στην καθημερινή μας ζωή).</p>		
<p>ΚΕΦ. 8: ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε. 8.4 Ευρωπαίος πολίτης (1) 8.6 Πολιτισμικά χαρακτηριστικά της Ε.Ε. (1)</p>	2(+2)	Να δοθεί έμφαση στην ιδιότητα του Ευρωπαίου πολίτη και στο είδος των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν.
<p>Θα μπορούσαν οι μαθητές να υλοποιήσουν δραστηριότητες, εκπαιδευτικό υλικό και παιχνίδια που υπάρχουν στις ιστοσελίδες της ΕΕ. Επίσης θα μπορούσε ο/η διδάσκων/ουσα να συζητήσει με τους μαθητές τα νέα δεδομένα (κρίση, δεσμεύσεις και πολιτικές, αμφισβήτηση ευρωπαϊκού ιδεώδους, Brexit, κλπ.) αξιοποιώντας εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές όπως π.χ. το debate. Ενδεικτικές ιστοσελίδες: http://dschool.edu.gr (ψηφιακό σχολείο) Εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση (Η Γωνιά του Εκπαιδευτικού): http://europa.eu/teachers-corner/index_el.htm, Παιχνίδια γνώσεων για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Η Γωνιά του Παιδιού): http://europa.eu/kids-corner/index_el.htm, Οδηγός ευρωπαϊκών ευκαιριών για εκπαιδευτικούς / σχολεία / μαθητές σχετικά με την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό: http://bookshop.europa.eu/en/erasmus--pbNC0213222/?pgid=Iq1Ekni0.1ISR00OK4MycO9B0000VUvAqrtL;sid=eXq4qj-9V9q4qmuDLmImDV2YNBmm2HLeZwg=?CatalogCategoryID=tgUKABst4kkAAAEJ5EY4e5L http://dschool.edu.gr (ψηφιακό σχολείο)</p>		
Σύνολο ωρών	20(+18*)	*Δραστηριότητες

ΜΑΘΗΜΑ: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Β΄ τάξη ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ, Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών και
Γ΄ τάξη ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ, Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
1.1 Διάκριση των επιστημών		2
1.2 Λόγοι εμφάνισης των κοινωνικών επιστημών	Να διδαχτεί περιληπτικά .	1
1.4 Μέθοδοι και		1

τεχνικές έρευνας 1.4.1 Συγκριτική μέθοδος 1.4.2 Ιστορική μέθοδος		
1.4.3 Ποσοτική και ποιοτική έρευνα	Προτείνεται να γίνει δραστηριότητα (διάρκειας 1 ώρας) μόλις ολοκληρωθεί η ενότητα 1.4. Εναλλακτικά, η δραστηριότητα είναι δυνατόν να γίνει μετά τη διδασκαλία της ενότητας 3.6.5. ή μετά την ολοκλήρωση όλης της ύλης στο τέλος της χρονιάς.	1(+ 1) η προτεινόμενη «1 ^η Δραστηριότητα» (βλ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)
A 2.1 Το αντικείμενο της πολιτικής οικονομίας		1
2.2 Το οικονομικό πρόβλημα 2.2.1 Η κατανομή των πόρων 2.2.2 Η οικονομική ανάπτυξη 2.2.3 Η οικονομική σταθερότητα 2.2.4 Η διανομή του εισοδήματος 2.2.5 Η επίλυση των βασικών οικονομικών προβλημάτων	Οι ενότητες 2.2, 2.2.1 και 2.2.2 να διδαχτούν περιληπτικά.	1
2.3 Η γένεση της οικονομικής σκέψης (Ξενοφών, Αριστοτέλης)	Να διδαχτεί περιληπτικά.	1
2.5 Οι νόμοι της οικονομίας της αγοράς και η διαμόρφωση της τιμής του εμπορεύματος (Άνταμ Σμιθ)		1
2.6 Η θεωρία της αξίας της εργασίας και η διαμόρφωση της τιμής ισορροπίας (Ντέιβιντ Ρικάρντο) 2.8 Η θεωρία της αξίας της εργατικής δύναμης και του εμπορεύματος (Καρλ Μαρξ)	Η ενότητα 2.6 να διδαχτεί περιληπτικά. Από τη 2.8 να διδαχτούν μόνο ορισμένα σημεία της: οι έννοιες <i>ανταλλακτική αξία</i> και <i>αξία χρήσης</i> , το ποια από τις δύο ενδιαφέρει τον παραγωγό και ποια τον καταναλωτή και η έννοια της <i>υπεραξίας</i> κατά Μαρξ, χωρίς να αναφερθεί η διάκριση μεταξύ <i>απόλυτης</i> και <i>σχετικής υπεραξίας</i> .	1

2.9 Η γενική θεωρία της απασχόλησης, του τόκου και του χρήματος (Τζον Μέυναρντ Κέυνς)		1
2.10 Η ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου και η πρόοδος της κοινωνίας (Κόλιν Κλαρκ-Ζαν Φουρασιέ-Τζον Κένεθ Γκάλμπρείθ-Γιόζεφ Σουμπέτερ)	<p>Να διδαχτούν μόνο ορισμένα σημεία της ενότητας: η έννοια του <i>Εθνικού προϊόντος</i>, η κύρια συμβολή του Φουρασιέ, η κύρια συμβολή του Γκάλμπρείθ και η κύρια συμβολή του Σουμπέτερ.</p> <p>Μόλις ολοκληρωθεί η ενότητα προτείνεται να γίνει η δραστηριότητα 2 (διάρκειας 1 ώρας), η οποία αναγκάζει τους μαθητές να κάνουν μία επανάληψη στις ενότητες Α 2.2.4, Α 2.2.5, Α 2.5 και Α 2.9, ενώ παράλληλα τους βοηθά να κατανοήσουν βαθύτερα το περιεχόμενό τους. Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να γίνει εναλλακτικά, μετά την ολοκλήρωση όλης της ύλης του μαθήματος, στο τέλος της χρονιάς.</p>	1(+ 1) η προτεινόμενη «2 ^η Δραστηριότητα» (βλ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)
Β 2.1 Το δουλοκτητικό σύστημα 2.2 Το φεουδαρχικό σύστημα	<p>Η ενότητα 2.1 να διδαχτεί περιληπτικά.</p> <p>Από τη 2.2 να διδαχτούν μόνο κάποια σημεία: ο ρόλος της Εκκλησίας στη φεουδαρχία, η ταξική δομή της φεουδαρχίας, ο ρόλος του εμπορίου στην ανάπτυξη των πόλεων και το γιατί οι αστοί και τα συμφέροντά τους δεν εξυπηρετούνταν από τη φεουδαρχία αλλά από τα εθνικά κράτη, στη διαμόρφωση των οποίων και συντέλεσαν, ως κοινωνική τάξη, καθοριστικά.</p>	1
2.3 Το καπιταλιστικό σύστημα ή οικονομία της αγοράς	<p>Ο διδάσκων μπορεί να αναδείξει τα εξής: την αποικιοκρατία, τις δύο μεγάλες οικονομικές κρίσεις του καπιταλισμού, το στόχο του <i>κράτους πρόνοιας</i> και τις θέσεις του νεοφιλελευθερισμού για το ρόλο του κράτους.</p>	1
2.4 Το σοσιαλιστικό σύστημα ή σχεδιασμένη οικονομία	<p>Να συνδυαστεί η θέση των Μαρξ και Ένγκελς, ότι στον σοσιαλισμό καθένας αμείβεται ανάλογα με την εργασία που προσφέρει, με την ανάλυση του Μαρξ για την <i>υπεραξία</i> που ισχύει στον καπιταλισμό η οποία διδάχτηκε στην ενότητα Α 2.8.</p> <p>Μόλις ολοκληρωθεί η ενότητα προτείνεται να γίνει η δραστηριότητα 3 (διάρκειας 2 ωρών) που αφορά τις ενότητες Β 2.3 και Β 2.4 και αναγκάζει τους μαθητές να κάνουν μία επανάληψη σε αυτές, ενώ, παράλληλα, τους βοηθά να αντιληφθούν <i>κριτικά</i> το περιεχόμενο των δύο σημαντικότερων οικονομικών και πολιτικών θεωριών που διαμόρφωσαν σε πολύ μεγάλο βαθμό τον κόσμο από την αυγή του 20^{ου} αιώνα και μετά.</p> <p>Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να γίνει, εναλλακτικά, μετά την ολοκλήρωση όλης της ύλης του μαθήματος,</p>	2 (+2) η προτεινόμενη «3 ^η Δραστηριότητα» (βλ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)

	στο τέλος της χρονιάς.	
3.1 Ορισμός και αντικείμενο της κοινωνιολογίας		1
3.4 Κοινωνικοί θεσμοί 3.4.1 Τι είναι θεσμός 3.4.2 Η αναγκαιότητα των θεσμών	Από την ενότητα 3.4.1 να διδασχτούν μόνο κάποια σημεία: η έννοια του θεσμού, το ότι οι θεσμοί είναι συλλογικά δημιουργήματα και η διαδικασία θεσμοποίησης και θεσμοθέτησης. Η ενότητα 3.4.2 να διδαχτεί περιληπτικά.	1
3.4.3 Λειτουργίες των θεσμών 3.4.4 Η κρίση και η αλλαγή των θεσμών	Να διδασχτούν περιληπτικά.	1
3.5 Κοινωνική διαστρωμάτωση και κοινωνική κινητικότητα		3
3.6 Κοινωνικές ανισότητες 3.6.1 Αίτια και μορφές κοινωνικών ανισοτήτων 3.6.2 Συνέπειες των κοινωνικών ανισοτήτων	Η ενότητα 3.6.2 να διδαχτεί περιληπτικά. Να επισημανθεί όμως ότι οι κοινωνικές ανισότητες προκαλούν – ή, έστω, συναρτώνται στενά με – αρκετά και σημαντικά κοινωνικά προβλήματα , μερικά από τα οποία αναφέρει και η ενότητα 3.6.2.	1
3.6.3 Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός 3.6.4 Οι κοινωνικές ανισότητες στην ελληνική κοινωνία	Η ενότητα 3.6.3 να διδαχτεί περιληπτικά. Από την ενότητα 3.6.4 να διδαχτεί μόνο το παγκόσμιο – και όχι μόνο ελληνικό – φαινόμενο των Neets.	1
3.6.5 Η ισότητα ευκαιριών: ένα διαχρονικό αίτημα	Να διδαχτεί περιληπτικά από τον διδάσκοντα. Μπορεί όμως να διδαχτεί με εναλλακτικό τρόπο μέσω της 4 ^{ης} Δραστηριότητας (διάρκειας 1 ώρας), η οποία προτείνεται να ανατεθεί στους μαθητές και είναι σκόπιμο να καταλήξει σε μία συζήτηση του διδάσκοντα με τους μαθητές, σχετικά με τα θέματα που αναπτύσσει η ενότητα. Μπορεί όμως και να προηγηθεί η σχετική συζήτηση της δραστηριότητας αυτής. Ωστόσο αν μπορούν να διατεθούν 2 διδακτικές ώρες, είναι σκόπιμο να γίνουν και τα δύο – δηλαδή και περιληπτική διδασκαλία της ενότητας από τον διδάσκοντα και ανάθεση της δραστηριότητας.	1 (+1) η προτεινόμενη «4 ^η Δραστηριότητα» (βλ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)
A 4.3 Η αυτοκρατορία – Η μοναρχία (Στωικοί) 4.4 Το εθνικό κράτος – Από την απολυταρχία	Από την ενότητα 4.3 προτείνεται να διδασχτούν μόνο ορισμένα σημεία: η ανάλυση του Αριστοτέλη για τη μορφή των πολιτευμάτων, ο θεσμός της ελέω Θεού και της κληρονομικής μοναρχίας και οι	1

στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία (Μακιαβέλι, Ο Ηγεμόνας)	«πεφωτισμένες» μοναρχίες. Από την 4.4 να διδαχτούν μόνο ορισμένα τμήματα . Συγκεκριμένα, να μην γίνει αναφορά στα βιογραφικά στοιχεία του Μακιαβέλι, και να γίνει πολύ σύντομη αναφορά στα ιστορικά στοιχεία που αφορούν αυτόν και το έργο του. Να αναφερθούν μόνο οι πιο βασικές από τις θέσεις του και να εξηγηθεί ο όρος μακιαβελισμός και μακιαβελιστής πολιτικός . (Τα υπόλοιπα σημεία της ενότητας να διδαχτούν κανονικά).	
4.5 Η παγκόσμια κοινότητα – Ο ρόλος των διεθνών οργανισμών	Να διδαχτούν αναλυτικά μόνο οι συγκεκριμένοι οργανισμοί που παρουσιάζει η ενότητα.	1
4.6 Η σχέση πολιτικής και οικονομίας 4.7 Πολιτική ανάπτυξη και υπανάπτυξη B 4.1 Γενικά περί πολιτικής θεωρίας και ιδεολογίας 4.2 Φιλελευθερισμός 4.3 Συντηρητισμός 4.4 Σοσιαλισμός 4.5 Αναρχισμός 4.6 Φασισμός 4.7 Κοινοτισμός 4.8 Πολιτική οικολογία – Περιβαλλοντισμός 4.9 Θρησκευτικός φονταμενταλισμός	Μετά την ολοκλήρωση της διδασκαλίας όλων των ενοτήτων από τη B 4.2 μέχρι τη B 4.9, προτείνεται να γίνει η δραστηριότητα 5 που αφορά αυτές τις ενότητες (διάρκειας 1 ώρας), η οποία βοηθά τους μαθητές να κάνουν μία επανάληψη των ενοτήτων καθώς και να προσεγγίσουν <i>κριτικά</i> το περιεχόμενό τους.	11(+ 1) η προτεινόμενη «5 ^η Δραστηριότητα» (βλ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)
ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: 38 ΣΥΝΟΛΟ ΩΡΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ: 6		
<p>ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ Προτείνεται στο τέλος κάθε ενότητας να γίνεται μια επανάληψή της μέσα στην τάξη ή, αν το επιτρέπει ο χρόνος, να γίνονται οι <i>Δραστηριότητες</i> που σημειώνονται πιο κάτω. Ο τρόπος διδασκαλίας προτείνεται να διαμορφωθεί και με βάση το γεγονός ότι στις κοινωνικές επιστήμες χρειάζονται κάποιες ιστορικές γνώσεις, αλλά και η καλλιέργεια μιας ιστορικής αντίληψης των πολιτικοκοινωνικών φαινομένων. Η διδασκαλία λοιπόν πρέπει να εστιάζει κυρίως σε ιστορικές περιόδους και όχι τόσο σε συγκεκριμένες χρονολογίες.</p> <p>ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <u>1^η Δραστηριότητα</u> Το τμήμα χωρίζεται σε 3 υποομάδες. Η 1^η καλείται να ερευνήσει το φαινόμενο της βίας στα γήπεδα, η 2η το φαινόμενο των μεταναστευτικών ροών στον ελλαδικό χώρο κατά την τελευταία 20ετία και η 3η το κοινωνικό πρόβλημα της σχολικής διαρροής. Κάθε ομάδα ρωτιέται το εξής:</p>		

Ποιες δύο ή περισσότερες μεθόδους ή/και τεχνικές έρευνας θα επιλέξετε για να ερευνήσετε το θέμα που σας δόθηκε και γιατί; Τι είδους στοιχεία αναμένετε να σας προσφέρει η καθεμία από αυτές;» Οι ομάδες έχουν χρόνο 15-20 λεπτά για να ετοιμάσουν την απάντησή τους. (Η έννοια της σχολικής διαρροής δίνεται στην πρώτη παράγραφο της σελ. 89 του σχολικού βιβλίου. Αλλά μπορεί να την εξηγήσει συνοπτικά και ο διδάσκων. Η έννοια της μετανάστευσης δίνεται στην πρώτη παράγραφο της σελ. 137 του ίδιου βιβλίου και είναι γνωστή από την *Πολιτική Παιδεία* της Α΄ Λυκείου και την *Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή* της Γ΄ Γυμνασίου.) (Μπορεί όμως να την εξηγήσει συνοπτικά και ο διδάσκων.) Το υπόλοιπο της διδακτικής ώρας διατίθεται για να παρουσιάσει κάθε υποομάδα την απάντησή της στην τάξη. (Αν υπάρχει διδακτικός χρόνος μπορεί κάθε ομάδα που θα προτείνει τη χρήση συνέντευξης ή ερωτηματολογίου να αναφέρει και τις πιο χαρακτηριστικές από τις ερωτήσεις που θεωρεί ότι πρέπει να περιλαμβάνονται σε αυτή ή σε αυτό).

2^η Δραστηριότητα

Το τμήμα χωρίζεται σε 4 υποομάδες. Κάθε υποομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε ένα από τα ακόλουθα 4 υποερωτήματα.

α) (i) Τι προτείνει με τη θεωρία του ο Σμιθ (2.5) για το πρόβλημα της διανομής του εισοδήματος (2.2.4) και (ii) τι προτείνει για το ίδιο πρόβλημα ο Κέυνς (2.9); β) Σε ποια Σχολή οικονομολόγων ανήκει ο Σμιθ σύμφωνα με τη διάκριση (των Σχολών) των οικονομολόγων που έχει καταγραφεί στην ενότητα 2.2.5 και (iv) σε ποια ο Κέυνς;

Οι ομάδες έχουν χρόνο 15-20 λεπτά για να ετοιμάσουν την απάντησή τους. Τα υπόλοιπα λεπτά της διδακτικής ώρας διατίθενται για να παρουσιάσει κάθε υποομάδα την απάντησή της στην τάξη. Είναι όμως οπωσδήποτε χρήσιμο ο διδάσκων να συνοψίσει τα κύρια στοιχεία που αναδεικνύουν τις βασικές διαφορές στον τρόπο σκέψης και στις θεωρίες των δύο προαναφερόμενων οικονομολόγων.

3^η Δραστηριότητα

Το τμήμα χωρίζεται σε 4 υποομάδες. Κάθε υποομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε ένα από τα ακόλουθα 4 υποερωτήματα.

1^η διδακτική ώρα: α) Να προσδιορίσετε (i) τα πλεονεκτήματα και (ii) τα μειονεκτήματα του καπιταλιστικού συστήματος (που εξ ορισμού του βασίζεται στην οικονομία της αγοράς), καθώς και (iii) τα πλεονεκτήματα και (iv) τα μειονεκτήματα του σοσιαλιστικού (που εξ ορισμού του βασίζεται στην κρατικά σχεδιασμένη και κρατικά ελεγχόμενη οικονομία).

Οι ομάδες έχουν χρόνο 15-20 λεπτά για να ετοιμάσουν την απάντησή τους. Τα υπόλοιπα λεπτά της διδακτικής ώρας διατίθενται για να παρουσιάσει κάθε υποομάδα στην ολομέλεια του τμήματος την απάντησή της. Είναι όμως οπωσδήποτε χρήσιμο ο διδάσκων να συνοψίσει τα κύρια στοιχεία που αναδεικνύουν τα βασικά σημεία και τις κύριες διαφορές μεταξύ των δύο αυτών οικονομικών θεωριών και συστημάτων.

2^η διδακτική ώρα: β) Χωρισμένο το τμήμα σε 2 υποομάδες να προετοιμαστεί για έναν Αγώνα Επιχειρηματολογίας (debate) με θέμα «Ποιο οικονομικό σύστημα από τα δύο θα βοηθούσε περισσότερο τα κράτη ή τις χώρες να ξεπεράσουν, και μάλιστα μέσα σε λιγότερα από 10-12 χρόνια, τη σημερινή μεγάλη οικονομική κρίση που μαστίζει την πλειοψηφία των ανθρώπων, χωρίς όμως να περιορίσει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες των ατόμων που τους επιτρέπουν να ζουν με τρόπο που εξασφαλίζει την προσωπική τους αξιοπρέπεια;» Η προετοιμασία των ομάδων διαρκεί 20, το πολύ, λεπτά. Στα υπόλοιπα λεπτά της ώρας διεξάγεται το debate με συντονιστή τον διδάσκοντα, στο πλαίσιο του οποίου οι εκπρόσωποι (ή ο εκπρόσωπος) της μίας ομάδας διατυπώνει επιχειρήματα που προσπαθούν να πείσουν πως το σοσιαλιστικό σύστημα είναι καταλληλότερο να οδηγήσει σε υπέρβαση της προαναφερόμενης κρίσης, ενώ οι εκπρόσωποι (ή ο εκπρόσωπος) της

άλλης επιχειρούν να πείσουν ότι μπορεί να το πετύχει αυτό καλύτερα και αποτελεσματικότερα το καπιταλιστικό. Κάθε ομάδα παίρνει τον λόγο 3 φορές. Στη δευτερολογία της ο εκπρόσωπός της εξηγεί γιατί το “άλλο” σύστημα –δηλαδή ο καπιταλισμός ή ο σοσιαλισμός, αντίστοιχα – δεν είναι το καταλληλότερο για αυτήν την υπέρβαση, ενώ στην τριτολογία της ο εκπρόσωπός της αντικρούει τα επιχειρήματα που διατύπωσε η “αντίπαλη” ομάδα προκειμένου να αποδείξει τη μη καταλληλότητα του συστήματος που εκπροσωπεί η ομάδα του.

Στο τελευταία 6-8 λεπτά της ώρας ο διδάσκων κάνει τη σύνοψη μέσω της οποίας πρέπει να φανεί πόσο *σχετική* είναι η ικανότητα καθενός από τα δύο αυτά συστήματα να οδηγήσει στην οικονομική ανάκαμψη, πόσο δύσκολα ανατρέπεται μια μεγάλη και γενικευμένη-παγκόσμια οικονομική κρίση και πόσο πιθανότερο είναι να μπορεί να οδηγήσει σε ένα τέτοιο θετικό αποτέλεσμα μία “μικτή” πολιτική, που εφαρμόζει κάποια στοιχεία από το ένα σύστημα και κάποια από το άλλο. (Σημειωτέον πως το βασικό σκέλος του ερωτήματος ολοκληρώνεται στη φράση «...των ανθρώπων», καθώς το τελευταίο τμήμα της πρότασης τέθηκε για να βοηθήσει τον διδάσκοντα να επισημάνει σε κάποιους μαθητές που ίσως σκεφτούν τρόπους υπέρβασης της κρίσης οι οποίοι στηρίζονται μεν σε ένα από τα δύο αυτά οικονομικοπολιτικά συστήματα, αλλά δεν σέβονται όσο θα έπρεπε βάσει του συστήματος αξιών των ημερών μας, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα ατομικά δικαιώματα/ατομικές ελευθερίες).

4^η Δραστηριότητα

Το τμήμα χωρίζεται σε 5 υποομάδες. Κάθε υποομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε ένα από τα επόμενα (1, 2, κ.ο.κ.) ερωτήματα. «Αφού διαβάσετε το παράθεμα της σελ. 86 του σχολικού βιβλίου για τα *είδη του κεφαλαίου* που χαρακτηρίζουν, κατά τον Bourdieu, κάθε άτομο:

1) διαβάστε την ενότητα 3.6.5 και απαντήστε στο εξής: Το *συμβολικό*, το *οικονομικό* ή το *κοινωνικό κεφάλαιο* καθορίζει σε σημαντικό βαθμό το αν και κατά πόσο θα “αναπτυχθεί” το *μορφωτικό* του *κεφάλαιο* και γιατί;

2) απαντήστε στα εξής: α) Ποιο *κεφάλαιο* από αυτά διαμορφώνεται από τη φοίτηση στο σχολείο ή/και σε κάποια Σχολή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και β) ποιο ή ποια από τα άλλα *κεφάλαια* διαμορφώνεται από το *κεφάλαιο* αυτό; Οι απαντήσεις σας να είναι αιτιολογημένες.

3) εξηγήστε αν, κατά πόσο και γιατί το *κοινωνικό κεφάλαιο* ενός ανθρώπου μπορεί να διαμορφώσει και την “ανάπτυξη” (i) του *συμβολικού*, (ii) του *οικονομικού* του *κεφαλαίου* ή (iii) και των δύο αυτών ταυτόχρονα. Στην απάντησή σας μπορείτε να αναφέρετε και ένα ή περισσότερα παραδείγματα από την κοινωνική ζωή ή την καθημερινότητα.

4) να κάνετε μια γρήγορη ανάγνωση στην ενότητα 3.5.3 που αφορά στις κοινωνικές θέσεις και στους κοινωνικούς ρόλους, αλλά και στο σχήμα της σελ. 50 του σχολικού βιβλίου που αποτυπώνει τη δομή της φεουδαρχικής κοινωνίας, και να απαντήστε στα εξής: α) ποιων κοινωνικών θέσεων ή ποιων κοινωνικών ρόλων οι κάτοχοι απολάμβαναν σημαντικό-υψηλό *συμβολικό κεφάλαιο* στις φεουδαρχικές κοινωνίες του 15^{ου} αιώνα; β) Κατά τη γνώμη σας οι κοινωνικές θέσεις και οι κοινωνικοί ρόλοι που χαρακτηρίζονταν από το υψηλό τους *συμβολικό κεφάλαιο* στις τοπικές κοινωνίες των ελληνικών αγροτικών περιοχών των αρχών του 20^{ου} αιώνα, απολάμβαναν ή όχι *εκείνα τα χρόνια* το ίδιο υψηλό *συμβολικό κεφάλαιο* και στον κοινωνικό χώρο των ελληνικών πόλεων; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

5) να κάνετε μια γρήγορη ανάγνωση στην ενότητα 3.5.3 που αφορά στις κοινωνικές θέσεις και στους κοινωνικούς ρόλους, αλλά και στο σχήμα της σελ.50 του σχολικού βιβλίου που αποτυπώνει τη δομή της φεουδαρχικής κοινωνίας, και να απαντήσετε στα εξής: α) Κατά τη γνώμη σας οι κοινωνικές θέσεις και οι κοινωνικοί ρόλοι που χαρακτηρίζονται *σήμερα* από το υψηλό τους *συμβολικό κεφάλαιο* στο πλαίσιο των κοινωνιών των πόλεων, χαρακτηρίζονται από το ίδιο (υψηλό)

συμβολικό κεφάλαιο και στον χώρο των σημερινών αγροτικών κοινωνιών της επαρχίας; Αιτιολογήστε την απάντησή σας και χρησιμοποιήστε και ένα ή δύο παραδείγματα κατόχων συγκεκριμένων κοινωνικών ρόλων ή κοινωνικών θέσεων, για να αποδείξετε την ορθότητα της απάντησής σας. β) Κατά τη γνώμη σας οι κοινωνικές θέσεις και οι κοινωνικοί ρόλοι που χαρακτηρίζονταν από το υψηλό τους *συμβολικό κεφάλαιο* στις τοπικές κοινωνίες των αγροτικών περιοχών της Ελλάδας του '40, απολαμβάνουν το ίδιο υψηλό *συμβολικό κεφάλαιο* και *σήμερα* στις κοινωνίες των ίδιων περιοχών; Αιτιολογήστε την απάντησή σας».

Μετά τη λήξη του προκαθορισμένου από τον διδάσκοντα χρόνου, κάθε ομάδα “ανακοινώνει” στην τάξη την απάντησή της.

5^η Δραστηριότητα

Το τμήμα χωρίζεται σε 4 υποομάδες. Κάθε υποομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε ένα από τα ακόλουθα 4 ερωτήματα, μέσα σε 27-28 περίπου λεπτά.

«Αφού μελετήσετε όλες τις πολιτικές θεωρίες-ιδεολογίες, απαντήστε στα ερωτήματα:

α) ποιες από αυτές μπορούν να χαρακτηριστούν μισαλλόδοξες και φανατικά ενάντιες στη διαφορετική με αυτές κοινωνικοπολιτική άποψη; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. *(Το πρώτο σκέλος της απάντησης είναι ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός και ο φασισμός).*

β) ποιες τρεις από αυτές προβλέπουν πάντα ή συχνά τη χρήση βίας προκειμένου να διαμορφωθεί το κοινωνικοπολιτικό σύστημα που επιθυμούν; Η απάντησή σας να τεκμηριώνεται από συγκεκριμένα σημεία των σχετικών ενοτήτων. *(Η απάντηση είναι ο σοσιαλισμός, ο αναρχισμός και ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός).*

γ) ποια πολιτική θεωρία-ιδεολογία βασιζέται κυρίως στο έθνος, ποια βασιζέται κυρίως στη θρησκεία και ποια κυρίως στην ατομική πρωτοβουλία και στην (οικονομική κυρίως) δραστηριότητα του (κάθε) ατόμου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. *(Η απάντηση είναι ο φασισμός, ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός και ο φιλελευθερισμός).*

δ) ποιες από αυτές αντιστρατεύονται το θεσμό της ιδιοκτησίας και γιατί; *(Η απάντηση είναι ο κοινοτισμός, ο αναρχισμός και ο σοσιαλισμός)».*

Οι διδάσκοντες να ενημερωθούν ενυπόγραφα.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΙΛΗΣ

Εσωτ. Διανομή

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα
- Δ/ση Σπουδών, Προγρ/των & Οργάνωσης Δ.Ε., Τμ. Α'
- Αυτ. Δ/ση Παιδείας, Ομογ., Διαπολ. Εκπ/σης, Ξένων και Μειον. Σχολείων
- Διεύθυνση Θρησκευτικής Εκπ/σης
- Δ/ση Ειδικής Αγωγής και Εκπ/σης